

*Онлайн-марафон для нотаріусів на тему «Іновації 2025. Зміни до
Порядку вчинення нотаріальних дій та Правил ведення
нотаріального діловодства, інші питання»*

ЗМІНИ У ПОРЯДКУ ЩОДО САНКЦІЙ, РОБОТА НОТАРІУСІВ З УРАХУВАННЯМ РЕЄСТРУ САНКЦІЙ ТА РІШЕНЬ РНБО

Олена КИРИЛЮК

*Перший віце-президент НПУ, голова Комісії НПУ з питань
співробітництва з органами державної влади та місцевого
самоврядування*

ПОРЯДОК ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ НОТАРІУСАМИ УКРАЇНИ

Попередня редакція від 18.08.2023

У разі звернення фізичної або юридичної особи за вчиненням нотаріальної дії щодо розпорядження активами нотаріус перевіряє також факт застосування санкції у виді блокування активів до юридичних та/або фізичних осіб, що можуть **ПРЯМО ЧИ ОПОСЕРЕДКОВАНО ВПЛИВАТИ** на фізичну або юридичну особу, яка звернулася за вчиненням такої нотаріальної дії.

Перевірка факту застосування санкцій відповідних видів здійснюється за відомостями, що містяться у **рішеннях Ради національної безпеки і оборони України, введених в дію Указами Президента України.**

У разі встановлення факту застосування санкцій, передбачених статтею 4 Закону України "Про санкції", до фізичних або юридичних осіб, які звернулися за вчиненням нотаріальної дії (юридичних та/або фізичних осіб, що можуть **ПРЯМО ЧИ ОПОСЕРЕДКОВАНО ВПЛИВАТИ** на фізичну або юридичну особу, яка звернулася за вчиненням відповідної нотаріальної дії), нотаріус відмовляє у вчиненні такої нотаріальної дії відповідно до статті 49 Закону України "Про нотаріат", якщо вчинення нотаріальної дії призведе до порушення обмежень (заборон), установлених санкцією відповідного виду.

Чинна редакція від 02.01.2025

У разі звернення фізичної або юридичної особи за вчиненням нотаріальної дії щодо розпорядження активами нотаріус перевіряє також факт застосування санкції у виді блокування активів до юридичних та/або фізичних осіб, що можуть **ПРЯМО ЧИ ОПОСЕРЕДКОВАНО ЗДІЙСНЮВАТИ ВИРІШАЛЬНИЙ ВПЛИВ (КОНТРОЛЬ)** на фізичну або юридичну особу, яка звернулася за вчиненням такої нотаріальної дії.

Перевірка факту застосування санкцій відповідних видів здійснюється за відомостями, що містяться у **Державному реєстрі санкцій.**

У разі встановлення факту застосування санкцій, передбачених статтею 4 Закону України "Про санкції", до фізичних або юридичних осіб, які звернулися за вчиненням нотаріальної дії (юридичних та/або фізичних осіб, що можуть **ПРЯМО ЧИ ОПОСЕРЕДКОВАНО ЗДІЙСНЮВАТИ ВИРІШАЛЬНИЙ ВПЛИВ (КОНТРОЛЬ)** на фізичну або юридичну особу, яка звернулася за вчиненням відповідної нотаріальної дії), нотаріус відмовляє у вчиненні такої нотаріальної дії відповідно до статті 49 Закону України "Про нотаріат", якщо вчинення нотаріальної дії призведе до порушення обмежень (заборон), установлених санкцією відповідного виду.

Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»

▶ Стаття 24. Відмова в державній реєстрації прав

1. Підстави для відмови в державній реєстрації прав:

...

б-1) встановлення факту застосування санкцій відповідно до Закону України "Про санкції", які унеможливають проведення державної реєстрації прав;

Закон України «Про Санкції»

▶ Стаття 5. Застосування, скасування та внесення змін до санкцій

3. Рішення щодо застосування, скасування та внесення змін до санкцій щодо окремих іноземних юридичних осіб, юридичних осіб, які знаходяться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність (персональні санкції), передбачених пунктами 1, 2-21, 23-25 частини першої статті 4 цього Закону, приймається Радою національної безпеки та оборони України та вводиться в дію указом Президента України. Відповідне рішення набирає чинності з моменту видання указу Президента України і є обов'язковим до виконання.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ФОРМУ ТА ЗМІСТ СТРУКТУРИ ВЛАСНОСТІ, ЗАТВЕРДЖЕНО НАКАЗОМ МІНІСТЕРСТВА ФІНАНСІВ УКРАЇНИ 19.03.2021 № 163

Юридичні та/або фізичні особи, що можуть прямо чи опосередковано здійснювати вирішальний вплив (контроль) на фізичну або юридичну особу, яка звернулася за вчиненням відповідної нотаріальної дії

3. Структура власності за формою є офіційним документом, що являє собою схематичне зображення структури власності юридичної особи, яка **відображає всіх осіб, які прямо або опосередковано** володіють цією особою самостійно чи спільно з іншими особами або незалежно від формального володіння **мають можливість значного впливу** на керівництво чи діяльність юридичної особи.

Ч.1 СТ.1 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЮ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ ТА ФІНАНСУВАННЮ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ»

▶ 30) кінцевий бенефіціарний власник – будь-яка фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив (контроль) на діяльність клієнта та/або фізичну особу, від імені якої проводиться фінансова операція.

Кінцевим бенефіціарним власником є:

- для юридичних осіб – будь-яка фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив на діяльність юридичної особи (в тому числі через ланцюг контролю/володіння);
- для трастів, утворених відповідно до законодавства країни їх утворення, – засновник, довірчий власник, захисник (за наявності), вигодоодержувач (вигодонабувач) або група вигодоодержувачів (вигодонабувачів), а також будь-яка інша фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив на діяльність трасту (в тому числі через ланцюг контролю/володіння);
- для інших подібних правових утворень – особа, яка має статус, еквівалентний або аналогічний особам, зазначеним для трастів.

Ознакою здійснення **прямого вирішального впливу** на діяльність є безпосереднє володіння фізичною особою часткою у розмірі **не менше 25 відсотків статутного (складеного) капіталу** або прав голосу юридичної особи.

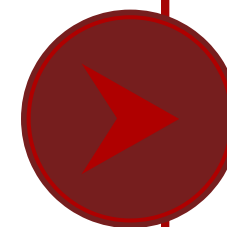

Ознаками здійснення **непрямого вирішального впливу** на діяльність є принаймні володіння фізичною особою часткою у розмірі **не менше 25 відсотків статутного (складеного) капіталу** або прав голосу юридичної особи **через пов'язаних фізичних чи юридичних осіб**, трасти або інші подібні правові утворення, чи здійснення вирішального впливу шляхом реалізації права контролю, володіння, користування або розпорядження всіма активами чи їх часткою, права отримання доходів від діяльності юридичної особи, трасту або іншого подібного правового утворення, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування органів управління, а також вчинення правочинів, які дають можливість визначати основні умови господарської діяльності юридичної особи, або діяльності трасту або іншого подібного правового утворення, приймати обов'язкові до виконання рішення, що мають вирішальний вплив на діяльність юридичної особи, трасту або іншого подібного правового утворення, незалежно від формального володіння.

При цьому кінцевим бенефіціарним власником не може бути особа, яка **має формальне право на 25 чи більше відсотків статутного капіталу** або прав голосу в юридичній особі, але є комерційним агентом, номінальним власником або номінальним утримувачем, або лише посередником щодо такого права;

3) вирішальний вплив на управління або діяльність юридичної особи – пряме та/або опосередковане володіння однією особою самотійно чи спільно з іншими особами акціями, часткою в статутному капіталі або правами голосу за акціями, часткою в статутному капіталі юридичної особи в розмірі від 50 відсотків, та/або незалежна від формального володіння можливість здійснення такого впливу на управління чи діяльність юридичної особи;

Ч.2 ст.1 Положення про ліцензування банків, затверджено Постановою Правління Національного банку України 22.12.2018 № 149

АНАЛІЗУЮЧИ ПОНЯТТЯ «ПРЯМИЙ» ТА «ОПОСЕРЕДКОВАНИЙ» ВПЛИВ СЛІД ТАКОЖ ЗВЕРНУТИ УВАГУ НА ПОНЯТТЯ «КОНТРОЛЬ», ЯКЕ ВКЛЮЧАЄ ПОНЯТТЯ «ВПЛИВ».

Стаття 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції»:

«контроль – можливість однієї чи декількох юридичних та/або фізичних осіб чинити вирішальний вплив на господарську діяльність суб'єкта господарювання чийого частини».

Виходячи з положення даної статті про те, що такий вплив може здійснюватися безпосередньо або через інших осіб, йдеться про «прямий» або «опосередкований» вплив.

У якості форм такого впливу закон називає:

право володіння чи користування всіма активами чи їх значною частиною;

право, яке забезпечує вирішальний вплив на формування складу, результати голосування та рішення органів управління суб'єкта господарювання;

можливість впливати на укладення договорів і контрактів, які дають можливість визначати умови господарської діяльності;

заміщення посади керівника, заступника керівника спостережної ради, правління, іншого наглядового чи виконавчого органу суб'єкта господарювання особою, яка вже обіймає одну чи кілька із зазначених посад в інших суб'єктах господарювання;

можливість давати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління суб'єкта господарювання;

ЗАКОН УКРАЇНИ “ПРО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ”

Також Закон розкриває поняття «пов'язаних осіб», до яких відносяться «юридичні та/або фізичні особи, які спільно або узгоджено здійснюють господарську діяльність, у тому числі спільно або узгоджено чинять вплив на господарську діяльність суб'єкта господарювання».

Так, наприклад, до пов'язаних фізичних осіб Закон відносить подружжя, батьків та дітей, братів та (або) сестер.

Близькі особи – члени сім'ї суб'єкта, зазначеного у частині першій статті 3 цього Закону, а також чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний та двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки), усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб'єкта;

*«Пов'язані особи» підпункт 14.1.159 пункту 14.1 статті 14
Податкового кодексу України*

ЛИСТ МЮ № 8085/160181-33-22/8.3.2 ВІД 23.01.2023 РОКУ

ЛИСТ МЮ № 44340/К-6463/8.3.2 ВІД 21.03.2024 РОКУ

Для розуміння поняття «прямого чи опосередкованого (через інших фізичних або юридичних осіб) вчинення дії, тотожних за змістом здійсненню права розпорядження активами» слід звернути увагу на роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.12.2021 № 11 «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунку)» (далі – роз'яснення).

Відповідно до положень пункту 71 роз'яснення «**прямим чи опосередкованим (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиненням дій, тотожних за змістом здійсненню права розпорядження активами, є дії суб'єкта щодо активів, які формально не належать суб'єкту декларування/члену його сім'ї, але фактично ним контролюються.**

У цьому разі слід зауважити, що йдеться про **об'єктів права власності третьої особи**, яким властива принаймні одна з таких характеристик:

- суб'єкт/член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта;
- суб'єкт/член його сім'ї може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним».

Нові санкції

19 січня 2025 року Президент України указом №38/2025 ввів у дію масштабні санкції проти низки осіб.

Варто звернути увагу!

Застосовані санкції базуються на ч. 1 ст. 4 ЗУ «Про санкції», серед них були:

1) позбавлення державних нагород України, інших форм відзначення;
2) блокування активів – тимчасове позбавлення права користуватися та розпоряджатися активами, що належать фізичній або юридичній особі, а також активами, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) **вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними;**

...

20) **заборона на набуття у власність земельних ділянок;**

21) інші санкції, що відповідають принципам їх застосування, встановленим цим Законом (позбавлення військових звань, спеціальних звань, класних чинів; **заборона укладання договорів та вчинення правочинів**).

ДІЇ ТОТОЖНІ РОЗПОРЯДЖЕННЮ

01

???

03

???

02

???

04

???

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

